

In glej! iz krila kipečih kališ
Dviguje se belo ko sneg,
Zasveti se rama in tilnika bliš,
Marljivo poganja in krepko se vprek,
In on je, in suče veselo z levico
Oteto kupo nad jedno kernico.

In zdihne globoko ter diha na moč,
In kviško obrača oči,
Razlega se v množici glas krikajoč:
On živi, otet je, vderžalo ga ni!
Iz groba, iz morske globine šumeče
Je verli prinesel oserčje živeče.

In pride — vriskaje ga truma ospé —
Pred kraljem poklekne v prah,
Ponudi mu kupo v obilnosti slé,
Kralj hčerici migne prijazni rah,
Ta z vinam naliže morečim jo jako,
Mladenč pa h kralju oberne se tako:

Bog živi vladarja, veselje vsim,
Ki dihajo v zraku svetá!
Al strašno je bitje v prepadu tim,
In človek ne skušaj derzno Bogá,
Ne želi si gledati nikdar očito,
Kar milostno v grozo in tmino je skrito.

Dervilo ko blisk me je jaderno not,
Zdaj skozi pečovnat obók
Pridere mi reka gromeča nasprot,
Serdito popade me divji dvotók,
In kakor vertavko v okrogu derví me
Tiraje v globino, omota me prime.

Zda v sili nar večí pokaže mi Bog,
Ko živo do njega kričim,
Iz brezdna skaline moleči rog,
Objamem ga urno in smerti vbežim,
In tu na korali je kupa visela,
Scer padla v neskončnost bila bi žrela.

Še hribe globoko pod mano stermí
V škerlatno temnoto prepád,
Če ravno posluhu nenehama spí,
Okó trepetaje ozira se v čad,
Ki v nedriju brezdna peklenskiga krije
Drakone, modrase, razkačene zmiže.

Tu černo gomazi in vije se v zmes
Ostudne červadine plast,
Skat oestro bodeč, repon skaloplez,
Kladivana grozníga ljuta pošast,
In jadro grozivši mi zobe očita
Pomorski pes, jezera risa serdita.

In tu visim, in groza morí me in mar,
Kér upa otetbe ni več,
Med zvermi jedina občutljiva stvar,
Samotež v ostudni pušavi gineč,
Globoko pod glasam človeške besede,
Pri divjih strahotah nevsmiljene čede.

To z grozo prevdarim, zdaj vidim pošast,
Ko širi sto členov na mah,
Me hoče popasti; oklenjen izrast
Korale spustiti omami me strah,
Koj zgrabi valovje me divjiga vira,
Pa v blagor je bilo, na kviško me tira.

O temu vladar se začudi zlo
In reče: „Bokal ti je dan!
Tvoj tudi ta perstan kraljevi bo
Z nar dražjim kamenjem krasno kovan,
Če v drugo poskusiš in daš mi na znanje,
Kaj vidil na zadnjimu dnu si vertanje.“

To čuje kraljevna rahle vesti,
Prijazno ga prosi rekoč:
„Moj oče, pustite te grozne reči,
On storil je kar ni nobenimu moč!
Če vas pa li mika ponovljenje zgoda,
Nej vžugajo knezi mladenča oproda.“

Zdaj jaderno kupo popade vladar,
Zažene v kernico jo not,
In če mi jo spraviš na suho, plavar,
Naj goršiga kneza storim te nasprot,
In to, ko prositi za tebe jo čuješ,
Zaročeno ženo še danas miluješ.

Ko sila nebeška ga zbóde ta glas,
Okó se mu radosti vžge;
On deklice vidi zapečen obraz,
Bledeti jo vidi — in pasti tje;
Zdaj tiran zaslužiti krasno divico
On verže se — živi al umri — v kernico.

Še tuli valovje, se verne nazaj,
Ropot ga oznani strašán,
Tu klanja se željno gledaje čez kraj,
Vsi toki, potoki derejo na dan,
Kipijo na kviško, veršijo v prepade,
Mladenča nazaj — nobeden ne dade.

J. Koseski.

Njive pred zimo preoravati ali jih prekopavati, zboljša zemljo, in jo rodovitniši stori.

Od nekdej je po storjenih skušnjah umnih kmetovavcov spoznano in poterjeno, kakó koristno de je globoko oranje ali prekopavanje zemlje v jeseni napreden zima zapre. Le čuditi se moramo de se še sleherni kmetovavec potem gotovim razpoznanju ne ravna, in toliko dobička v nemar puša.

Korist predzimskiga preoravanja zemlje se spozna potem:

1) Sonce obséva obernjeno zemljo, dež, rosa, ivje in sneg jo gnojijo, mečijo in rahljajo, de jo zrak skozi in skozi lahko preletí; zemlja si tedej tečnih reči iz podnebja pridobi, ter rodovitniši postáne. Od te resnice se lahko vsak kmetovavec sam prepriča; najle pogleda v jeseni preorano zemljo, kakó blede, pusta in mrtva de je; naj pogleda na spomlad ravno tisto zemljo, ki je pozimi v debelih brazdah bila, bo vidil, kakó de je začernéla, ko se je podnebjske vzetnosti napíla, in od tod rodovitnosti v sé dobila. Od velike koristnosti jesenskiga prekopavanja so pridne švabške gospodinje takó živo prepričane, de nikdar ne opustijo pridno prekopavati domačih vertov in zevnikov. Ravno tako umno se obnašajo Virtemberžki kmetje, ki se po starim pregovoru ravnaajo, ki pravi:

Jesenska brazda dá
Na spomlad pol gnojá.

2) Predzimsko preoravanje zatíra plevél, mu poterga korenine in jih pomori; na nepreoranih njivah pa ostanejo plevélne korenine in zemlji moč jemljejo, zlasti v mehkih zimah, in še bolj poženo po spomladanskim oranju, ko jih gorkota in moča oživí.

3) Zmerzal (zimski zmerzlina) pretrese, razmeči in razrahlja predzimsko ral, to ji h po-

vikšanju rodovitnosti posebno pri težki zemlji práv tekne!

4) Predzimsko oranje pokončá červe, jim razdêre zalégo in jo verže verh zemlje, kjer od zmerzali in mokrote poginejo. Tudi kerta in miši preoravanje prežene, in gnjezda jim razdêre.

5) Nar večí dobiček da globoko predzimsko oranje na takih njivah, ki so za spomladansko setev odločene, kakor za oves, grah, grašco, za travne semena, za mak, pa tudi za ječmen. Takó obdelujejo njive na Virtemberžkim v slavnim velikim kmetijskim učilišu Hohenheim imenovanim, kjer je veliko učencov iz vsih deželá in vsih stanov, ki se vsih kmetijskih reči po znanji in po djanji učijo. Od ondod se je to obdelovanje deleč okrog po kmetih razglasilo, in kar zlo ga hvalijo. V jeseni preorjó njive za prihodnjo pomladansko setev, ral pustijo pozimi v debelih brazdah, de jo zmerzál predela; ko se ral spomladi nekoliko osuší, jo z dobro brano gostó prebranajo, potem jo obsejejo, in seme ali zavlečejo ali po potrebi z valejem zadelajo. Pri takim obdelovanji je ta le dobiček:

pervič: po opravljeni jesenski setvi ima kmetovavec časa dovelj, de si njive pred zimo lahko preorje, zató mu pa pride na spomlad menj oranja, ko ima takrat brez tega dela na kupe;

drugič: na spomlad se lahko bolj zgodaj seje, kér se zemlja poprej osuší; de je sploh bolji zgodna setev, ko pozna, vsak kmetovavec vé;

tretjič: zemlja se zimske mokrote napije, ktera je spomladanski setvi grozno tečna, posebno pa v suhotni spomladi, in za rudečo deteljo, ktera v suhi spomladi dostikrat ne obzelení. Koristnost taciga obdelovanja se je v nalaš napravljjenih skušnjah na Hohenheimskim kmetijstvu očitno pokazala; vidilo se je, kakó živo de je rodilo polje v suhotnih letinah pred zimo obdelano; kakó medlo in redko pa de je nasproti doneslo polje bližnih sosedov, ki niso bili v jeseni za spomladansko setev svojih njiv pripravili;

četertrič: zimska zmerzal zmeči, zrahlja in zdrobi zemljo takó, de za spomladansko setev, posebno drobnih semen, kakor za travne semena, nič boljiga ni.

De se morajo pred zimo preorane njive v debelih brazdah zmerzlini prepustiti, že sama pamet da.

Razdelitev velike občinske pašnje (gmajne) „na Dobravah,“ in pa nov pripomoček, šole po deželi napraviti.

25. Listopada je Ljubljanska mestna gosposka 139 oralov in 1061 štirjakov veliko občinsko pašnjo „na Dobravah“ razdelila, do ktere ste dve soseski, namreč Kozarje in Podsmerek pravico imele.

Kar se 58 let ni moglo zgoditi, to se je pretečeni mesec zgodilo, zakaj že v letu 1787 se je Podsmereška soseska za razdelitev imenovane občine oglasila, pa je le bilo tolikanj in tolikanj zadržkov, de se to delo zavoljo nasprotnih misel med kmeti poprej ni moglo dognati.

Imenovani dve vasi ste ravno tiste, ki ste bile v 40. listu zavoljo naprave nove šole očitno pohvaljene. Umni možje so spoznali, de gruntna gosposka le za njih prid skerbí, zato so se po njenim svetu lepó poravnali in razdelitvi pašnje vdali po ti méri, kakor jim je ona svetvala.

Razdelitva je bila gruntному posestvu primerjena; po ti primeri so kmetje s celim gruntam po 7 oralov dobili, kmetje s pol gruntam po 3 orale in pol, in takó naprej vsak svoj delež.

Pa tudi kajzarji obeh sosesk so dobili svoje deleže, namreč po oralu. Gruntarji niso hotli dolgo dovoljiti, de bi se tudi kajzarjem kaj dalo; gruntna gosposka pa, ki je po očetovo tudi za-nje skerbela, je gruntarjem razložno pokazala, de bi to práv ne bilo, če bi kajzarji nič ne dobili, kér so vender dosihmal pravico imeli, na imenovani pašnji pasti; drugič pa tudi zato ne, kér bi se jim po tem takim njih živež takó okrajšal, de bi sicer ne mogli pošteno izhajati. Cela pašnja je bila tedej med 51 deležnikov razdeljena, vsakimu njegov delež odločen in za večne čase v last dan, od ktere bo imel na leto od oralu 10 kr. gruntnega davka odrajtovati.

Prednik mestne gosposke, visokiga spoštovanja vredni gospod Janez Nep. Hradecki, prepričani od veliciga prida, ki ga deželske šole kmetam delijo, pa tudi niso na učitelja (šolmastra) pozabili, kterimu bi se pri ti priložnosti tudi lahko nekaj grunta za prihodne čase odločilo, od kteriga bi si on nekoliko živeža pridobiti zamogel. Tudi temu svetu ste se imenovani soseski vdale in odmerjena sta bila za vselej niga učitelja 2 orala in 520 štirjakov. — Častitljivi fajmošter, gospod Jožef Poklukar, ki so pri razdelitvi pričujoči bili, so to dovoljenje kmetov, tudi učitelju nekoliko grunta prepustiti, na mestu očitno pohvalili, in jim v lepim nagovoru pokazali, de bo to darilo, ki so ga danes za bolj terdno vstanovljenje Dobrovske šole dobrovoljno podelili, sad rodilo, kteriga bodo še njih vnuki v poznih letih veseli vživali. *)

Ta je resnična povest 25. Listopada storjene razdelitve velike pašnje, ktero bodo gotovo

vsi rodoljubi prijatli *) z veseljem brali. Kozarci in Podsmerečanje so se zopet umne kmetovavce skazali in so dali lep izled drugim kmetam.

Iz tukaj popisane razdelitve se zamore sleherni kmetovavec učiti, de ima vsaka dežela in skoraj vsaka soseska veliko premoženje, ktero mrtvo in brez dobička in v občinskih pašnjah leži, in ktere bi kmetam, ko bi bile razdeljene, naslednje dobičke dale:

1) Kmet si po razdelitvi občinskih pašinj pridobi večí ali manji kos zemljiša, ki, če ga začne pridno obdelovati, mu premoženje pomnoži. To je prvi dobiček!

2) S sedmerimi orali grunta zamore kmet svojiga sina vojaškiga stanu sprostiti; lejte drugo dobroto, ktere bi se marsikteri kmet lahko po ravno ti poti vdeležil!

3) Ko bi se pri vsaki razdelitvi občinskih pašnikov nekoliko zemljiša za učitelja odločilo, bi se zamogle po deželi kmalo šole napraviti. Pogledajte tretjo dobroto, ki iz razdelitve občin izvira! Po ti poti bi se pač nar lažej živež za učitelja oskerbel, akoravno ne vès, pa vender saj dobra polovica. Ali bi ne bila to velika pomoč za napravo deželskih šol? Bojè de!

Nov in nar lažej pomoček šolam pomagati, smo pri ti razdelitvi zvedili; Bog dej, de bi si ga kmetje práv k sercu vzeli, in de bi se po njem povsod ravnali, kjer razdeljujejo občine, in kjer še nimajo šol, ali pa kjer učitelj dozdej le pičle dohodke ima!

Dr. Bleiweis.

Dopis iz Dolenskiga.

(Na dalje.)

Terta se je létoš slabo obnèsla, tode celo léto smo se bali, de se bo še slabeje. Lanjsko zimo je po nižjih nogradih močno pozébla, potem jo je dež zadrževal, med šmarnimi mašami je bilo prehladno in toča je cele gore potolkla, po nekterih krajih je grojzdje jelo gnjiti po drugih se ga je palež lotil. Ako bi mu zadnji mésec pred tergatvo gorkota ne bila takó strégla, kakor mu je, bi bili takiga praskovca iméli, de ni bilo že davno takiga. Takó pa bo srédnje vince. Perdelalo se ga je pa, kjer je dobro, tretji dél manj, kakor lani. Nekteri so ga tudi komaj polovico od lanskiga dobili, veliko gorá pa je tudi, ki ga še polovico niso dale. Desiravno je letošnje vino slabeje od lanskiga, ima vender že viši ceno, kakor jo je lansko, ob tem času imélo. Avstrijansko vedro se zdaj ne kupi lahko spod tréh goldinarjev. Kjer pa dobre vina rastejo, pa že za malo védro (32 firkeljnov) hočejo tri goldinarje pa tudi štiri iméti. — Gotovo je, de bo letošnje vino hitro z gorá šlo. Železna césta ga bo veliko pobrala, namoštniki mu tudi ne bojo perzanesli, kmeta pa že navadno vsaka pot ravno mémo hrama pélje, dokler per čepku še kaj teče. Nekteri bojo o veliki kópi morebiti že mogli vódo piti. — Nizke vina so se letošnje poletje po tistih krajih, kterim je železna césta per rokah, práv dobro prodale za delavce per železni cesti; za práv dobriga štiriinštiridesetca pa ni bilo veliko kúpea, nekteri pa ga še tudi niso marali prodajati, kér se je vidilo, de mora njegova cena poskočiti, kar se je tudi rés zgodilo. — Mernik pšenice

*) Slišali smo, de letos na Dobrovi 136 otrok v šolo hodi, ktere dozdej, kér še učitelja nimajo, sami gospod fajmošter in gospod kaplan Matevž Milharčič učita. Lep izgled!

*) Nekteri nevredni sini Slovenje, ki od šol nočeje nič slišati, pa bodo godernjali, de govora od šol ne konca ne kraja ni. V čast domovine zamoremo reči, de sicer ni veliko taci, nekaj pa jih je vunder, ki po besedah milostljiviga rajnkiga Teržaškiga škofa gosp. Ravnikarja, hočejo kmeta v nič tlačiti in mu pot do večí uma zaperati. (Sgodbe sv. pisma).